

Januari 2015

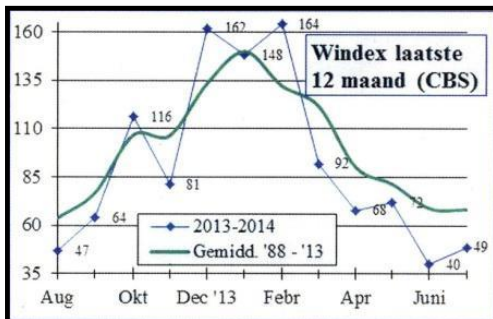

Gedurende oudejaarsavond was er een wisselende zuidwestenwind. Uit de losse hand gemaakte foto's waren erg onscherp, maar leunend tegen de lantaarnpaal op de hoek van de Eewal werd de tijdopname nog enigszins draaglijk van kwaliteit.

Na een windstilte met neveligheid halverwege de avond kwam met de wind ook de helderheid terug. Precies om 00:00 lag het jaarbordje van 2015 ter hoogte van de drempel van de zaagvloer.

Vanaf de stelling was het uitzicht op het veelkleurige siervuurwerk bijzonder fraai! Omdat we maar kort tevoren wisten dat we het in het Molenhuis konden verblijven was er geen ruchtbaarheid aan gegeven en bleef het qua bezoek erg rustig. Op straat was ook weinig volk te bekennen. Tegen tweeën was er nog een aardig stukje gezaagd en was het tijd de zeilen te bergen en de molen te sluiten.

Aan het begin van het nieuwe jaar is het een goed moment nog wat zaken te noemen die al enige tijd voltooid zijn. Qua wind was het jaar nogal teleurstellend: het verloop van de windsterkte volgde wel het langjarig maandelijks gemiddelde (afgeronde lijn in de grafiek), maar over het hele jaar gezien lagen de windsterkten nogal flink onder de gebruikelijke waarden (dank aan Jaap Langenbach voor de grafiek).

Er waren dus nogal wat zaterdagen met een irritant slappe wind. Maar omdat ieder nadeel ook voordelen heeft, was er gelegenheid allerhande karweien te doen voor houtliefhebbers:

1. De boombank die Lourens in de zomer voltooide, staat nu op zijn plek.
2. Een dik stuk beuken voor een voetplank van een houtkachel voor een goede aanpassing aan de schoorsteenpijp.
3. Een bijzettafeltje.
4. Nieuwe wangen (es) en schijven (pokhout) voor een geheel vergaan blok dat was opgebaggerd uit de Potmar bij Leeuwarden. De strop om het blok is uit één stuk gesmeed, waarbij de twee einden op elkaar zijn geweld tot de haak. In de haak zit een gaatje waardoor een touwtje om de haak kan worden gewikkeld om te voorkomen dat een trekoog van de haak schiet. Zo'n touwtje heet een *muizing*.

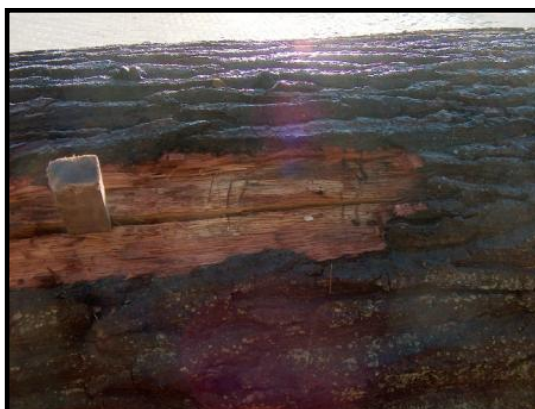
Op het voorterrein van de firma Nagelhout ligt een partijtje eiken stammen afkomstig uit het park in Joure. Dit park wordt opnieuw ingericht naar historische inzichten. Voor de waterverversing zal de Groene Molen worden ingeschakeld. De Jager zal uit de uitgedunde eiken planken en balken zagen voor walbeschoeiingen en bruggetjes over de vernieuwde waterlopen. Een van de stammen is zo dik (1,25 m) dat hij niet door het grote zaagraam kan. Onze molenassistent Marc - ook van Het Lam) - verdwijnt er bijna helemaal achter (maar hij is wat door de knieën gegaan). De maximale maat in hoogte en breedte in het grote raam is maar 1,10 meter... De stam heeft aan de voet al wat hartrot en er is een vreemde ring van 5-6 jaarringen die wellicht een gevolg is van afwijkende groeiomstandigheden (natte of droge jaren).

Hoe oud is deze stam en waar moet je de jaarringen tellen? Uh, tsja; maakt dat wat uit? Als de voet al een flink aantal jaren oud is, is het hoogste topje nog maar één jaar. Dus moet ik tellen aan de oudste kant van de stam. Aan de voet telde ik 150 ringen en

aan de kroonzijde 133. Er zijn dus 17 jaar verlopen gedurende de groei van een stamlenge van 4,80 meter; dat is zo ongeveer 30 cm per jaar. Reken zelf maar uit welke hoogte deze boom ongeveer had.

Omdat we een kettingzaag we alleen in het geheim gebruiken - als niemand het ziet, is dit een uitgelezen gelegenheid om terug te grijpen op een oude techniek. In plaats van zagen kan een stam ook bewerkt worden door hem met wiggen te splijten in de lengterichting. Deze methode werd al door de Vikingen gebruikt bij de scheepsbouw.

We zijn begonnen in een droogscheur in de voet. Met twee wiggen gaat de scheur verder open in de richting van de bast. Daarna gaan we de scheur eerst met één wig openwerken naar de kroonzijde van de stam. Als die helemaal vastzit kan de volgende wig in de zich openende scheur worden geslagen. Na een tiental seconden kraakt de stam een beetje en gaat de scheur verder. Wiggen wisselen en zo verder tot de scheur aan het krooneinde verschijnt. Nu de hele zijscheur opvullen met dikke wiggen tot de kroonscheur doorloopt tot de diagonaal tegenoverliggende zijde van het topvlak (kruisje).

Het blijkt dat het splijtvlak gedraaid door de stam loopt. Met een dommekracht draaien we de stam zo dat hij gemiddeld verticaal verloopt. Na toevoeging van nog wat opvulwiggen klinken er weer wat kraakjes en valt het boek ineens open. De hartscheur loopt helemaal van de voet naar boven met witte schimmel en midden in de stam zit een zwarte vlek. Zou daar ergens ijzer zitten? Dat wordt oppassen, later... Aan de tegenover elkaar liggende zijden zijn de blauwe vlekken van de ijzeren splijtwiggen te zien.

Tot zover de eerste helft van dit geslaagde experiment. De diagonaal van de stam is immers nog steeds 1,25 meter! Aan beide kanten van ieder van de halve stammen moet nog een centimeter of 10 weggehaald worden. Wordt dat vier keer bijna vijf meter kloven (of toch de kettingzaag pakken)?